ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТУВАННЯ НА ПОЛІГРАФІ[1]

Гезь А. І.

DOI: 10.53672/ej.6.2018.08[1] Check for updates

Анотація. Поліграфологам, які часто працюють у відрядженнях і на території замовника, рідко вдається відтворити стандартні умови тестування, тож постає питання, чи позначається часткове недотримання цих вимог на результаті. Авторка, яка у 2010–2017 рр. була головним поліграфологом ПАТ КБ «ПриватБанк» (м. Дніпро) і провела понад 1800 тестів, поєднує власний досвід, аналіз спеціальної літератури та анкетне опитування 26 поліграфологів з різних міст України. Спершу узагальнено базові вимоги: добровільність, ізольоване тихе приміщення без предметів, що відволікають, професійна апаратура, підготовка фахівця, ранкові години, тривалість процедури 2–4 години, а також випадки, коли дослідження не проводять (особи до 14 років, виснаження, психічні розлади, загострення серцево-судинних чи дихальних захворювань, вживання психоактивних речовин, вагітність). Описано й причини, з яких замовники наполягають на тестуванні у своїх приміщеннях. Результативним вважається тест, за поліграмами якого можна зробити чіткий висновок без рішення «немає думки» (No Opinion). За даними опитування, 62 % респондентів пов'язують власний комфорт у кабінеті з успішністю тестування; 73 % не помітили залежності результату від малої площі кабінету (менше 10 м^2); половина вважає найрезультативнішим розташування стільця обстежуваного за перегородкою. Усі 15 поліграфологів, які мали досвід тестування в присутності третьої особи, відзначили її негативний вплив, насамперед на закритість обстежуваного в передтестовій і післятестовій бесідах (по 87 %), тоді як погіршення якості поліграм помітила третина з них. Строк повідомлення про тест більшість (54 %) не вважає істотним, хоча 34 % спостерігали результативніші тести, коли людину попереджали за 24 години й більше. Наведено практичні варіанти облаштування робочого місця на виїзді, зокрема заміну спеціального крісла звичайним стільцем між двома столами. Висновки про значення комфорту поліграфолога, розміщення стільця та відсутності сторонніх осіб корисні фахівцям, які проводять психофізіологічні дослідження поза стаціонарним кабінетом, і не скасовують обов'язку чітко дотримуватися регламентних вимог і методик.

Ключові слова: поліграф, тестування на поліграфі, умови проведення тестування, виїзне тестування, кабінет поліграфолога, присутність третьої особи, розташування поліграфологічного стільця, анкетне опитування, результативність тесту, протипоказання до тестування.

General Requirements for Conducting Polygraph Testing

Hez A. I.

Abstract. Polygraph examiners who travel to clients' premises can rarely reproduce the standard conditions of a dedicated examination room, which raises the question of whether partial noncompliance with testing requirements affects the outcome. The author, chief polygraph examiner at PrivatBank (Dnipro) from 2010 to 2017 with more than 1,800 tests conducted, combines personal practice, a review of methodological literature and a questionnaire survey of 26 polygraph examiners from different Ukrainian cities. The paper first summarises baseline requirements: voluntary participation, an isolated quiet room free of distracting objects, professional equipment, trained examiners, morning sessions lasting 2–4 hours and contraindications such as age under 14, exhaustion, mental disorders,

acute cardiovascular or respiratory conditions, psychoactive substance use and pregnancy. A test is regarded as productive when the charts allow a clear conclusion without a No Opinion decision. In the survey, 62 % of respondents linked their own comfort in the room to successful testing, 73 % saw no dependence of results on small room size (under 10 m^2), and half preferred placing the examinee's chair behind a partition. All 15 examiners who had tested with a third person present reported a negative effect, mainly on openness in the pre-test and post-test interviews (87 % each), while a third of them noticed poorer chart quality. Most respondents (54 %) did not consider the notice period important, although 34 % found tests more productive when examinees were informed at least 24 hours in advance. The author describes practical seating layouts for field work and concludes that examiner comfort, chair placement and the absence of third parties matter more than room size or notice time, while strict adherence to established protocols remains necessary.

Keywords: polygraph, polygraph testing, testing conditions, on-site testing, examination room, third-party presence, chair placement, questionnaire survey, test productivity, contraindications.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 15.07.2018; у номері — 31.12.2018; DOI:* ***10.53672/ej.6.2018.08***[1].

Повний текст

Текст статті.

Восьмирічний досвід роботи поліграфологом в системі служби безпеки великої компанії, проведенні понад 1800 тестів дають автору право висловити свою думку з аналізованої теми і поділитися з колегами набутим досвідом.

Осмислюючи питання про вплив умов, в яких доводиться працювати як штатним так і приватно-практикуючим поліграфологам автор, використовуючи спеціально підготовлену анкету провів опитування 26 колег-поліграфологів з різних міст України, що мають досить великий досвід роботи в різних умовах проведення тестування на поліграфі.

Отримана в результаті опитування інформація, особистий досвід, вивчення спеціальної літератури дають вагомі підстави визнати обговорювану тему досить актуальною і має велике практичне значення для поліпшення роботи поліграфологів при проведенні психофізіологічних досліджень.

Дійсно, не кожна велика компанія може дозволити собі мати практикуючого досвідченого поліграфолога в кожному місті, де розташувалися її філії. Робота поліграфолога в таких компаніях передбачає часті виїзди в інші міста і навіть країни для проведення тестування на поліграфі. Така ж практика ще частіше зустрічається у приватних поліграфологів, які за домовленістю виїжджають проводити тестування на території замовника. Не завжди є час і можливості як у поліграфолога так і у замовника створити всі необхідні умови, які будуть відповідати вимогам регламенту і методиці проведення перевірки на поліграфі. На превеликий жаль поширена практика, коли замовник в місті розташування спеціально обладнаного кабінету поліграфолога, ставить умовою співпраці проведення тестування на його території (в офісі, на підприємстві), де немає для цієї ро-

боти необхідних умов. Причинами такої позиції замовника за спостереженнями автора є:

- неможливість проконтролювати дії поліграфолога (коли тестування проводиться в його кабінеті) з метою запобігти його несумлінному або нечесному ставленню до виконуваної роботи;
- прагнення продемонструвати якомога великій кількості підлеглих можливості технічного викриття нечесних або протиправних дій і вчинків;
- бажання бути присутнім при тестуванні співробітників служби безпеки і (або) керівництва підприємства для негайного реагування на результати роботи поліграфолога;
- неможливість або небажання доставки осіб, що підлягають тестуванню в кабінет поліграфолога;
- намір тим або іншим способом вплинути на поліграфолога для отримання потрібного замовнику результату.

Природно можуть бути й інші причини або вимоги замовника працювати «на його території». Як повинен реагувати поліграфолог на ці умови замовника? Однозначну відповідь дати дуже важко і практично неможливо.

Умови проведення тестування детально викладені у багатьох роботах, тому дозволю собі звернути увагу читачів на головне:

1. Добровільність. Тестування на поліграфі здійснюється тільки за добровільною згодою обстежуваних осіб.
2. Приміщення. Технічні вимоги до місця проведення тестування досить прості (ізольоване приміщення, відсутність відволікаючих зовнішніх шумів, достатній рівень безпеки, наявність електроживлення для апаратури і т.п.).
3. Апаратура. Для проведення обстеження необхідно використовувати професійну апаратуру, яка характеризується високою надійністю і стабільністю в роботі.
4. Підготовка поліграфолога. Підготовка професійних поліграфологів вимагає тривалого часу для вивчення цілого ряду спеціальних дисциплін, накопичення практичного досвіду, а також наявності певних особистісних характеристик у підготовлюваної особи (комунікабельність, гнучкість мислення, аналітичний склад розуму і т.д.) [7, с.123].

Розглянемо більш детальніше вимоги до приміщення, в якому проводиться перевірка на поліграфі. В процесі проведення поліграфологічних перевірок, необхідно виключити всі побічні впливи на особу, що підлягає перевірці, залишивши його наодинці з питаннями. У кімнаті, де проводиться обстеження, на час перевірки повинні бути відключені телефони. Для усунення сторонніх звуків бажано мати в кімнаті подвійні двері і подвійні віконні рами. Під час поліграфологічної перевірки на двері кімнати необхідно повісити попередження: «Тиша!», «Не входити!». Стіни приміщення повинні бути обклеєні гладкими шпалерами або пофарбовані в пастельні тони. Неприпустимо, щоб в поле зору обстежуваного знаходилися: картини, плакати, календарі, вази з квітами і т. д. Все це може відвернути увагу обстежуваного і знизити ефективність тестування. Для технічного забезпечення поліграфологічних перевірок необхідні стіл, стілець або крісло для фахівця, крісло з підлокітниками для обстежуваного. Підлокітники повинні бути широ-

кими, щоб руки зручно лежали на них. Дисплей комп'ютера повинен розташовуватися так, щоб обстежуваний не бачив його діаграм [1, с. 36].

Скільки людей може знаходиться під час самої перевірки в кабінеті? При проведенні психофізіологічного дослідження слід забезпечити перебування в приміщенні мінімальної кількості осіб. Рішення про присутність в приміщенні, в якому проводиться тестування на проліграфі, третіх осіб приймається поліграфологом спільно з ініціатором тестування, якщо чинним законодавством не встановлено інше [6, с. 92]. За домовленістю можна вдатися до іншого способу: «треті особи - конвой, представники суду, адвокат і супроводжуючий експерт - можуть спостерігати за ходом обстеження через дзеркало, прозоре з однієї сторони або телевізійним монітором» [5]. Вимога проводити тестування без присутності сторонніх обумовлено тим, що: «одним з важливих факторів успіху бесіди є усамітненість. Відсутність «сторонніх» осіб у багато разів підвищує ймовірність відвертої бесіди між фахівцем і опитуваною особою» [3, с.8].

При проведенні дослідження рекомендується здійснювати аудіо та (або) відеозапис з дотриманням вимог законодавства [6, с. 93].

У тих випадках, коли опитування проводиться поза стаціонарної бази (не в кабінеті поліграфолога), умови в приміщенні повинні бути максимально наближені до оптимальних і забезпечувати: безпеку для здоров'я опитуваного; шумозахищеність; запобігання можливості втечі опитуваного; можливість раціонального розміщення поліграфологічної техніки; відсутність дискомфорту у людини при проведенні процедури опитування. Дотримання перерахованого мінімуму вимог дозволить максимально усунути вплив зовнішніх факторів на опитуваного і внесення додаткових, що не враховуються або важковраховується, перешкод [4, с. 30].

Оптимальним часом для проведення тестування вважається перша половина дня, а точніше ранкові години, що обумовлено біологічними ритмами людини. Бажано, щоб перевірці передував більш-менш нормальний сон [2, с. 21].

В цілому різні автори сходяться на думці, що тестування на поліграфі має займати 2 - 4 години. За 1-2 добу до проведення поліграфологічної перевірки замовник повинен повідомити особу, що буде обстежуватись про необхідність не вживати заспокійливих, наркотиків і алкоголю, виспатися і прийти на тестування в призначений час.

Психофізіологічне дослідження не проводиться в наступних ситуаціях:

- щодо осіб молодше 14 років (обстеження особи старше 14 років, яка не досягла 18 річного віку, здійснюється лише за наявності письмової згоди законного представника цієї особи);
- при фізичному або психологічному виснаженні обстежуваної особи, а також якщо вона знаходиться в стані сонливості, або в неконтрольованому збудженні;
- при наявності у поліграфолога інформації про психічне захворювання або психічний розлад обстежуваної особи, а також в загострені захворювання, пов'язаного з порушенням серцево-судинної або дихальної діяльності;
- при наявності у поліграфолога інформації про вживання обстежуваною особою сильнодіючих психоактивних речовин (наприклад, наркотичних засобів або сильно-

діючих лікарських препаратів), або наявних інших ознак вживання названих речовин;
- в разі наявності даних про вагітність обстежуваної [6, с. 97].

Такі оптимальні вимоги до умов проведення тестування із застосуванням поліграфа. Названі та інші, передбачені регламентом і методиками проведення психофізіологічних досліджень вимоги забезпечують об'єктивність і достовірність висновків і оцінок тестування.

Слід зазначити, що дотримання необхідних умов створює сприятливу комфортну атмосферу і самому поліграфологу, позитивно позначається на його творчій роботі і дозволяє йому робити об'єктивні і достовірні висновки, допомагає здобувати професійні навички і вдосконалювати свою майстерність.

З урахуванням наведеного представляють певний інтерес висновки, які автор спробував зробити за результатами обробки опитувальних анкет, складених 26 поліграфологами в різних регіонів України.

Мною розглядалася суб'єктивна оцінка фахівцями-поліграфологами впливу недотримання частини вимог до проведення тестування із застосуванням поліграфа на результативність тесту. Під результативним тестом розуміється поліграми, за якими робиться чіткий висновок без граничного рішення «немає думки» (No Opinion) і можливим отриманням від опитуваного пояснень з питань. Перше, що зацікавило як колеги реагують і чи швидко адаптуються до нових умов. Звичайно, якщо щотижня їздити у відрядження, ти перестаеш звертати увагу на комфорт. Але кому в настільки напруженій і своєму роді «важкій» роботі захочеться постійно подорожувати з «валізою»? У кого є можливість ті намагаються скоротити такі ситуації до мінімуму і я в цьому питанні не виняток. Набагато зручніше себе відчуваю в своєму стаціонарному кабінеті і на виїзді в інше приміщення обов'язково починаю рухати меблі, міняти місцями речі створюючи максимально затишний кабінет, щоб з перших хвилин і у мене і обстежуваного не виникало дискомфорту, на усунення якого доведеться витрачати дорогоцінний час.

Опитування показало, що велика частина, а саме 62% (16 опитаних з 26) фахівців бачать закономірність між своїм відчуттям комфорту в кабінеті і вплив свого відчуття на те як проходить тестування. З даної вибірки всі відповіли, що якщо їм комфортно в кабінеті, то тестування проходить успішніше. Друга частина 38% (10 респондентів) не відзначили закономірність між своїм відчуттям комфорту в кабінеті і успішністю проходження тесту. Таким чином, можна зробити висновок, що для поліграфолога частіше має значення як він себе почуває в кабінеті, так як це відображається на успішність проведення процедури тестування.

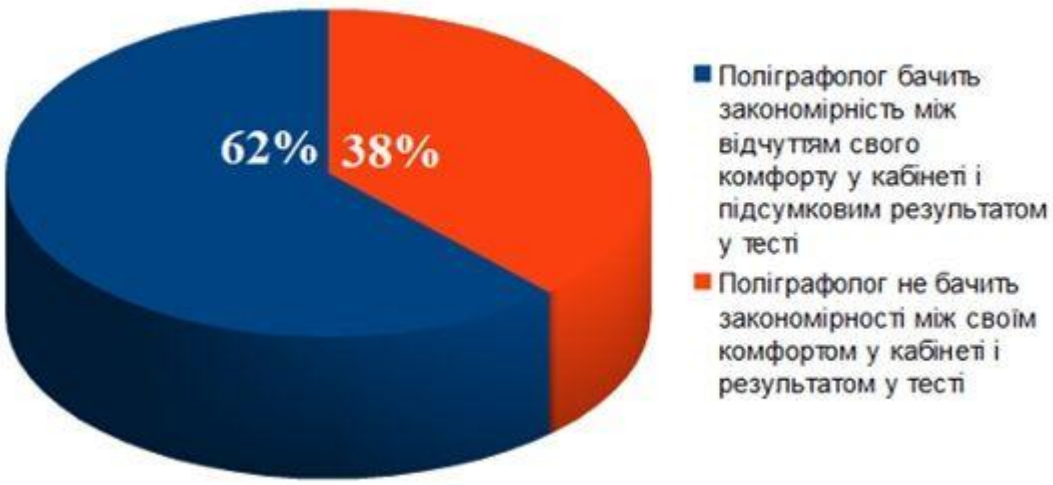

Також було вивчено ставлення фахівців до розміру кабінету, в якому проводиться тестування. У просторому великому кабінеті завжди є можливість максимально зручно розташуватися і зробити там затишну атмосферу. У маленькому кабінеті це зробити набагато складніше. Доводиться виносити частину меблів, щоб візуально він став просторіше. У моїй практиці були ситуації, коли люди давали зізнання з питань, проходячи тестування в дуже тісних і маленьких кабінетах, так і зізнавалися в просторих великих кабінетах. Адже, якщо ти зосереджений в тесті тільки на опитуваному це змушує його концентрувати свою увагу на питаннях та поліграфологу, не звертаючи увагу на оточуючі речі. Цікаво, що отриманий результат в опитуванні підтвердив мої здогади.

Всі респонденти мають досвід проведення тестування в різних кабінетах-приміщеннях наданих замовником. Так, опитувані поліграфологи відповіли, що проводили тести від 4 до більш ніж в 50 різних кабінетах - приміщеннях. З них 88% (23 з 26 респондентів) мали досвід проведення тестів в маленьких тісних кабінетах квадратурою менше, ніж належить за стандартами (менше 10 м^2). Більше половини поліграфологів, які мають досвід проведення тестів в маленьких кабінетах не відзначили залежність між маленьким кабінетом і результативністю тесту, а саме таку закономірність не побачило 73% опитаних (19 респондентів). 15% опитаних (4 респондента) відповіли, що звернули увагу, що в маленькому кабінеті тести є більш інформативні або ж менш інформативні. Решта 12% досвіду проведення тестів в маленьких кабінетах не мали.

Таким чином, можна зробити висновок, що відхилення від норм в розмірах кабінету найчастіше не позначається на одержувані в ході тестування результати.

Якщо потрібно протестувати більше однієї людини і місцезнаходження людей значно віддалене від Вашого стаціонарного кабінету, то в таких ситуаціях поліграфологу необхідно виїжджати зі своїм обладнанням до замовника. Попередньо потрібно домовитися про те, щоб замовник підготував кабінет під озвучені йому вимоги. Не завжди є можливість взяти з собою поліграфологічний стілець, тому оптимальною заміною йому може стати розташування звичайного стільця для обстежуваного між двома столами, так щоб його руки розслаблено лежали на столах, які будуть знаходиться з боків (ілюстрація 1).

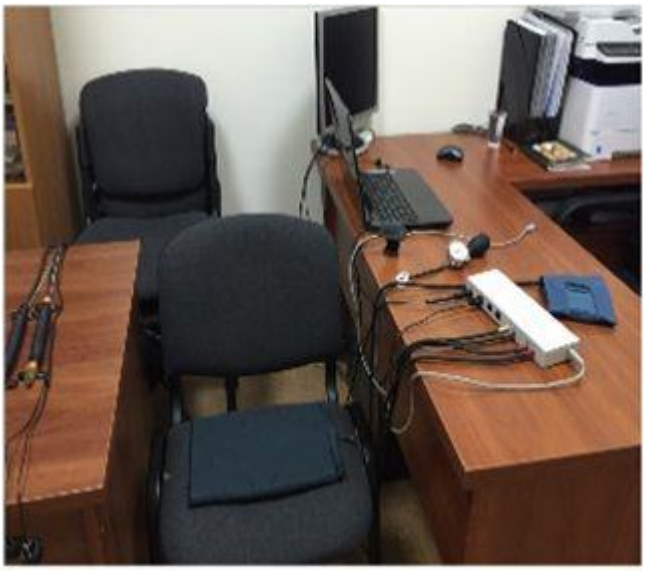

(ілюстрація 1).

На практиці виділю 3 основних розташування стільців, в залежності від кабінету і оточення. Можливі варіанти установки поліграфологічного стільця по відношенню до столу поліграфолога проілюстровані на фотографіях:

- варіант 1 (ілюстрація 2) з використанням перегородки, щоб під час фіксації фізіологічних показників людина, що обстежується не бачила поліграфолога;

- варіант 2 (ілюстрація 3) немає перегородок і стілець не стоїть спиною, а встановлений в будь-якому положенні від поліграфолога, що дозволяє обстежуваному частково або повністю бачити поліграфолога в момент фіксації фізіологічних показників;
- варіант 3 (ілюстрація 4) поліграфологічний стілець стоїть спиною по відношенню до столу поліграфолога, що так само дозволяє не бачити поліграфолога в момент фіксації фізіологічних показників.

(ілюстрація 2).

(ілюстрація 3).

(ілюстрація 4).

Опитування поліграфологів показало, що по їх досвіду більш прийнятне з трьох розглянутих варіантів розташування поліграфологічних стільців вони вважають таке:

- 50% (13 поліграфологів) вважають, що перегородка (ілюстрація 2) допомагає проводити більш результативні тести;
- 27% (7 поліграфологів) вважають, що у них більш результативно проходять тестування, коли поліграфологічний стілець стоїть поруч зі столом і перегородки немає (ілюстрація 3, тобто обстежуваний краєм ока може частково бачити поліграфолога або частину стола);
- 4% (1 поліграфолог) вважає, що більш результативний тест виходить, коли поліграфологічний стілець розташований позаду столу поліграфолога (ілюстрація 4, тобто обстежуваний в момент фіксації фізіологічних показників сидить спиною до поліграфолога);
- 19% (5 поліграфологів) не побачили для себе закономірності з тим як саме розташований поліграфолгічний стілець в кабінеті і результативністю тесту.

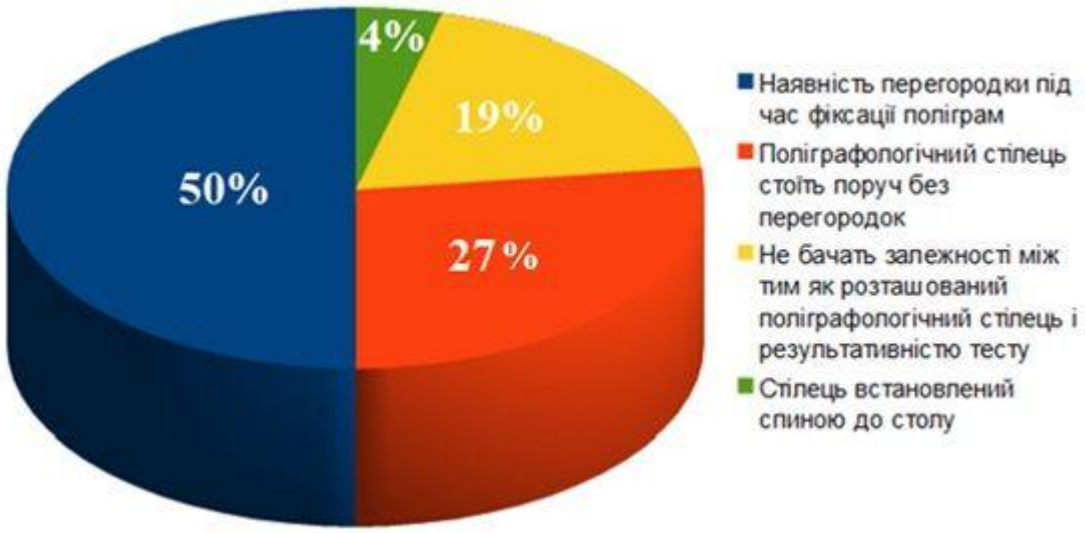

Раніше я постійно працювала з перегородкою і помітила, що це добре впливає на якість поліграм, але при цьому при необхідності отримання визнань відсторонює обстежуваного, якого доводиться повертати в тест довше і складніше. Потім практикувала досвід, коли обстежуваний сидить зовсім поруч і краєм ока може побачити фахівця. Це викликало постійну напругу у мене і забирало частину енергії, хоча за відчуттями люди швидше зізнавалися. Вирішивши піти від зайвої напруги в тесті поліграфологічний стілець став стояти спиною до мене. І на практиці обстежувані, які намагалися обманювати набагато частіше, ніж в інших варіантах розташування стільців, поверталися і намагалися дізнатися, що там показує прилад.

Вибираючи як встановити поліграфологічний стілець головне щоб поліграфологові було комфортно, а обстежуваний вдумувався в питання і дотримувався інструкції в тесті. Цікаво те, що більшість опитаних колег (50%) вважають за краще використовувати перегородку в момент фіксації фізіологічних показників, що на їхню думку позначається на те, що тест буде більш результативний.

За стандартними вимогами в кабінеті повинно бути двоє - це поліграфолог і обстежуваний. Які ситуації, якщо у нас немає кабінету зі спеціальним прозорим склом (Дзеркало Гезелла), змушують нас проводити тестування в присутності третьої людини: адвоката, опікуна або батька, конвою та інших. Практика показує, що присутність третьої людини на тесті викликає дискомфорт не тільки у опитуваного, а й у самого фахівця, який частину енергії витрачає на фіксацію поведінки сторонньої людини.

Так велика частина респондентів в 58% (15 опитаних) мали досвід проведення тестування в присутності третьої особи на тесті і всі відзначили, що знаходження стороннього на тестуванні зазвичай позначалося в гіршу сторону на одержуваний результат (позначалося на поведінку опитуваного, на поліграми, на зізнання). Інша частина в 42% такого досвіду не мали. **Подивимося детальніше на який саме етап в тестуванні більше позначається присутність третьої людини на тесті на думку респондентів які мають розглянутий досвід:**

- передтестова бесіда: в 87% (13 респондентів з 15) присутність третьої людини на тесті впливало на закритість людини (більше мовчав, на контакт йшов не охоче і т.п.);

13% (2 респондента) присутність третього по відчуттям ніяк не впливало на відкритість, чи закритість людини в передтестовій бесіді;

- фіксація поліграм: в 67% респонденти не помітили зв'язок між присутністю третього на тесті і якістю поліграм; а ось 33% звернули увагу, що присутність третього на тесті частіше впливало погано на якість поліграм (наявність рухів, артефактів і інше);
- післятестова бесіда: в 87% присутність стороннього частіше позначалося на закритість і відсутність пояснень з проблемних питань зафіксованими в ході тесту; і 13% не помітили зв'язок між присутністю стороннього на тесті і отриманням пояснень у людини.

Підводячи підсумок, ми можемо говорити про те, що присутність третьої особи на тестуванні впливає в гіршу сторону, в основному, це відображається в передтестовій та післятестовій бесіді, впливає на скутість і закритість тестованого, що пов'язано з дискомфортом не тільки опитуваного, а й поліграфолога.

І останній аспект, який був розглянутий - це час за яке повідомляють людину про те, що йому належить пройти психофізіологічне дослідження. Дуже часто замовники бояться (побоюються відмови; того, що людина втече і інше) повідомити співробітнику, що йому слід пройти тестування на поліграфі і повідомляють йому про це в останній момент. Ми розглянули ті ситуації, коли людина погоджується проходити поліграф і у нього немає абсолютних протипоказань, але про саму дату тесту його повідомляють в різний проміжок часу (заздалегідь за 24-48 і більше годин; за день; за пару годин; в момент входу в кабінет поліграфолога).

Практично всі респонденти 88% (23 респондента з 26) під час своєї роботи мали приклади, коли обстежувана людина дізнавався про дату тесту в різні проміжки часу, в тому числі і в момент початку самого тесту, коли його приводив замовник в кабінет. Так ось, велика частина в 54 % (14 з 26 опитаних) не відзначили зв'язку між тим за скільки саме часу людина дізнавалася про тест і результативністю самого тестування. Інша частина 34% (9 з 26 респондентів) звернули увагу на те, що більш результативні тести відбуваються, коли про тестування людині повідомляють за 24 і більше години.

Отже, можна говорити про те, що в більшості випадків для поліграфолога не має істотного значення коли опитуваний дізнався про майбутній тест. При цьому, частина поліграфологів помітили, що повідомлення за 24 і більше годин дозволяє отримувати більш результативніші тести.

Таким чином, ми розглянули деякі важливі вимоги до проведення тестування та їх вплив на результативність.

Висновки. Ми побачили пряму залежність між тим як себе відчуває в кабінеті фахівець-поліграфолог і результативністю тесту. Чим комфортніше атмосфера для поліграфолога, яку в повній мірі можна забезпечити тільки в своєму стаціонарному кабінеті, тим краще це позначається на результат. Тут стає важливо і те як саме розташований у ході тесту поліграфологічний стілець і відсутність третьої сторонньої особи в тестуванні. Цікаво, що час за який повідомляють опитуваного і розмір кабінету не значно позначається на результативності тесту. Так само необхідно відзначити переконаність і автора і його колег у необхідності чіткого виконання всіх регламентних вимог і методик проведення психофізіологічного дослідження.

Список літературних джерел:

1. Варламов В.А. Детектор брехні. Краснодар: Радянська Кубань, 1998. – 368 с.

2. Варламов В.А., Варламов Г.В. Протидія поліграфа і шляхи їх нейтралізації. Москва: Наукова думка-Пресс, 2005. - 192 с.

3. Варламов В.А., Варламов Г.В., Труфанов А.А. Прийоми отримання правдивої інформації. Москва: Ліга-Принт, 2008. - 85 с.

4. Зубрилова І.С., Скрипніков А.І. Застосування поліграфа при розкритті злочинів органами внутрішніх справ: Курс лекцій. Москва: ВНДІ МВС, 1999. - 120 с.

5. Зубрилова І.С. Стандарти проведення поліграфних обстежень по угловно справах. Реферат статті з журналу Європейський поліграф. [Електронний ресурс]: Москва: Журнал «Вісник поліграфолога», 2008 р, № 5. URL: http://antey-group.ru/jurnal52.html

6. Комісарова Я.В., під ред. Криміналістичне вивчення особистості. Науково-практичний посібник для магістрів. Москва: Проспект, 2016. - 224 с.

7. Сошників А.П., Пеленіцин А.Б. Оцінка персоналу. Психологічні та психофізичні методи. Москва: Ексмо, 2009. - 240 с.

Анотація: *Кожен фахівець прагне дотримуватися стандартних вимог до проведення тестування на поліграфі у стаціонарних кабінетах. При цьому украй рідко має можливість відтворити їх повною мірою в умовах відряджень і виїздах на територію замовника. У статті ставиться завдання визначити чи впливають часткові не дотримання вимог до проведення тестування на поліграфі на отримуваний підсумковий результат у тесті. Вибірку склали практикуючі полиграфологи. Такий погляд буде цікавий тим фахівцям, що часто виїжджають зі своїм устаткуванням у інші міста і приміщення замовника.*

Аннотация: *Каждый специалист стремится соблюдать стандартные требования к проведению тестирования на полиграфе в стационарных кабинетах. При этом крайне редко имеет возможность воссоздать их в полной мере в условиях командировок и выездах на территорию заказчика. В статье ставится задача определить влияют ли частичные не соблю-*

дения требований к проведению тестирования на полиграфе на получаемый итоговый результат в тесте. Выборку составили практикующие полиграфологи. Такой взгляд будет интересен специалистам часто выезжающим со своим оборудованием в другие города и помещения заказчика.

Annotation: *Every specialist aims to follow standard requirements of testing on polygraph in a specially equipped cabinets. At the same time, specialists extremely rare have the opportunity to recreate full range of needed requirements in business trips and on territory of customer. The article seeks to define how the partial failure of following the requirements for testing on a polygraph affects the final results in the test. The sample consists of practicing polygraph examiners. This view will be interesting for specialists who often travel with their equipment to other cities and directly to the customer.*

References

1. Hez A. I. Zahalni vymohy do provedennia testuvannia na polihrafi [General Requirements for Conducting Polygraph Testing]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. Vol. 3, No. 6 (18). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2018.08. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/883-gez-a-i-zagalni-vimogi-do-provedennya-testuvannya-na-poligrafi (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].